

BÉKÉS.

Társadalmi és közgazdászati hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő: KÖHN DÁVID.

Kiadó hivatal:

Templomtér, Dobay Ferenc háza, és könyvkereskedés, hora a hirdetések és nyilt-téri közlemények kiadandók.

Hirdetések

szabott áron fogadtatnak el Gyulán, a kiadó hivatalban. Nyilt-tér sora 10 kr.

Szerkesztőség:

Templomtér, Dobay János kereskedés, hora a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Égőre évre . . . 5 ft — kr.
Félévre . . . 2 „ 50 „
Évnyegyedre . . . 1 „ 25 „
Egyes szám ára 10 kr.

A felszázados évforduló.

Felszázados évfordulója lesz annak az eseménynek, amely a magyar nemzet életében megalkotta az ujjaszülést korszakát. Ettől a naptól számítják azt a világra szóló dicsőséget, amelynek révén nemzetünk kivívta világszerte életrevalóságának és jövőre bivatottságának elismerését. Ettől a naptól datálódik nemzetünk két nagy szabadsága: a sajtószabadság és a népszabadság. Mindazt, amivé a lojalitól felszáz esztendő óta lehetünk, a márczius 15-én hirdett eszmék és törekvések nyomán föllendült és szabadbá lett nemzeti erők kifejtésének köszönhetjük.

A nagy idők nagy eseményeinek emlékeztetése nem hagyja idegen a most élő nemzedéket.

Városunkban is lelkes hevület szállja meg a kedélyeket, rágondolva a dicsőséges múltba.

A képviselő testület hétfői közgyűlésében a dicső évforduló megünneplésére egy értelműleg a következő határozatot hozta:

Márczius 15-ikén délelőtt 9 órakor *dicsőközgyűlés* tartatik, melyből a képviselők a városi hatósággal az e célból felkért lelkes városi állat tartandó hála isteni tiszteletre mennek.

Isteni tisztelet végeztével a képviselő a folytatandó díszközgyűlésre visszatérnek, amikor az ünnepi szónoklat fog megtartatni. Ünnepi szónoknak dr. Zöldy Géza városi főügyész kéri fel.

A lakosság felkérte, hogy házaik márczius 15-én nemzeti színi lobogókkal díszítse fel és ablakait este 7-6l 8 óráig kivilágítsa.

A körök és egyesületek is kivessék osztályrészüket a nagy évforduló társadalmi megünnepléséből.

A negyvennyolcas pártkör kezdeményezése folytán vasárnap délután a polgári kör, újvárosi, németvárosi, nagymagyarvárosi, nagyrománvárosi s 48-as körök küldöttel közös értekezést tartottak, amelyen mindnyájan hozzájárultak márczius 15-ikének *párt-*

politikai színezet nélküli megünnepléséhez, amint azt a 48-as kör — igen helyesen — kezdeményezte.

Határozatba ment, hogy 15-ikén délután 3 órakor a körök tagjai, akikhez Gyula városa összes polgárai csatlakoznak, a város-háztól zeneszó mellett díszmenetben kivonulnak a Göndöcs-népkertbe, ahol is *népgyűlés* lesz, melynek elnökül *Jantsovits* Emil ügyvédet, a gyulai kaszinó elnökét kéri fel.

Eme népgyűlés programja a következő lesz:

Hymusz, éneklé az *Érkel Ferenc dalkör*.
Elnöki megnyitó beszéd.

Szónoklat a nap jelentőségéről, amelyre *Dartha* Miklós, Gyula városa országyűlési képviselője kéri fel.

»Talpra magyar« szavalja *Fapp* Endre.
»Szózat« éneklé az *Érkel Ferenc dalkör*.

Miután olyan tágas helyiség, ahol a város összes polgárai közös bankettra gyűlhetnek össze, nincs, a körök értekezése elhatározta, hogy minden kör saját hatáskörében intézkedik az ünnepi lakomáról. Így a polgári kör s újvárosi olvasókör saját helyiségükben, a többi körök pedig együttesen a népkerti csarnokban tartják estélyüket. A polgári kör a gyulai volt összes negyvennyolcas honvédekét megfogja vendégelni.

Ezek az intézkedések Gyulán márczius 15-ikének ötvenedik évfordulójára. Reméljük és óhajtuk, hogy az ünnepélyt amint terveztetük — Gyula városa közönségének bőséges közreműködésével és a nagy nap jelentőségéhez méltóan fog lefolyni.

Munkásügyünk.

Irtó *Olah György.*

III.

Ha a munkásmozgalom indító okait azon külső jelenségekben keressük, melyeket a munkások a nagy közönség s különösen a hatóságok előtt feltártak; nem haladnánk a helyes utas nem érünk azon célhoz, mely a felette fontos kérdésnek minden nagyobb

rázkódtatás nélkül való megoldásában nyilvánul.

A közel s távoli múltnak eseményei, a sikertelen küzdelmek, földmives népnéket óvatossá, körültekintővé s nem csekély mérvben ravaszkodóvá is alakították. Megtanulta, hogy valódi vagy annak tartott sérelmeit, melyek valóságára azonban megrendíthetetlen hittel esküszik, — orvoslani nem képes azon eszközökkel, melyek rendelkezésére állnak; s hogy törekvéseinek sikert biztosítson, oly alakot ad vágyainak, melyben inkább feltűnnek s érdeklődést, sajnálkozást, rokonszenvet s majd méltánylatot keltenek azok és segélyre, támogatásra ösztönzik a meglopott társadalmat és államot.

Munkás népnépek a kitérőmél jelszava volt, »hogy kenyeret az éhezésnek s jogot a jogtalannak.«

De mikor kenyérért kiáltott, nem a nyomor vagy a nagyobb mérvű nélkülözés adott hangjának erő, hanem azon vágy, hogy vagyont szerezhessen, hogy a földirtók örökítés lehetősége biztosítások számára.

S midőn jogokat követel, nem az állami rend felbontása, a törvények uralkán megdöntése képezi törekvéseinek mozgató rugóját, hanem az önbecszerést s azon hit, hogy az állam s a társadalom leghatalmasabb feurtató ostroma, a munkás, tevékeny nép, s a jogegyenlőség.

Nem tudja felgöngy a nép, vagy ha megérti is, nem tud meggyudoni abban, hogy a munkásság a társadalmi s politikai életben nem részese azon méltánylásban, mely azt hite szerint megilletné; s nem tud meggyudoni abban, hogy az a nép, mely az államért véret ontja, levétlen azon egyenruhát, mely egyenlővé tesz gazdagból szegényt s nem nyújt előnyöket annak, ki végzeté selyem s bársonyos bőlcsofenen riugatótt, már a polgári életben, a községi s állami közügyek intézésénél számba sem jövökém, melyek csak duzzadó erejére alapított költségekkel terhelnék; de jogok csak akkor illelnek, ha fel tud emelkedni azon magaslatra, hol a vagyonosság s igen sok-

szor a munkanélküli vagyonosság a jogokban dözöl.

Vármegyénkben s mondhatjuk az egész alföldön, sokkal erőteljesebben nyilvánkzik a vágy a földmives népben a politikai jogok teljességében való részességre, mint hazánk más részeiben, — mert itt a nép értelmesebb, látköre tágabb, önértete erősebb és sokkal közelebb áll ugy szadletési, érintkezési viszonyai, mint szellemi erejével fogva azokhoz, kik politikai jogokkal élnek; s ily körülmények közt természetes, ha törekvéseit, küzdelmeit oly ténre viszi, hol a törvényekkel, melyeket igen jól ismer, nem jut éles ellenléte; de haladhat azon czéjra felé, hogy a jogokkal bíró vagyonos osztály sora között emelkedjék.

Ily törekvással nagyon jól tudja a nép, nem fér meg a kommunizmus a maga ridegességében; de nem tartja elérhetetlennek azt, hogy a nagyobb tagok, melyeken apák számtoltak, vetettek s arattak, feladabollansanak s lehetővé tétessék, hogy azokból ik is szerezhessenek annyit, amennyinek megszerzésére munkásságuk eredménye képesíti.

Az a baj, hogy ezen vágyainak elhárít-hatatlans, — az állami rend s társadalmi viszonyokban rejlő akadályokat talál szemben; s miután azokat elérhetőknek hiszi s elérhetőnek találja, — s miután igyüenynek jogosságát a múlt idők emlékeiből meríti: tehetlenségében elégedetlenné lesz, jajgat, sérelmeket hozva felszóra, dul, ful, s a legcsekélyebb nehézséget is, melyet törekvései előtt talál, elviselhetetlennek tekint és hirdet, nyomort, nélkülözést tüntet fel, szegények elnyomásáról, kizsákmányolásáról panaszkodik, — s karjaiba veti magát a lelketlen igazgatásnak, mely minden időben az elégtelenség nyomában kullogott, hogy a zavarosban halászhaszon.

A mezőgazdasági munkánál hogy részec jövökém némi áldozatok, ugynevezett uszora mellett nyeri meg a munkás, s hogy ügyiben a bírói illetékeség előtté érthetetlen kérdéseit fáradságos utánjárás s munkamulasztást vonnak maguk után, hogy az ara-

TÁRCSA.

A Körös-Berettyólygy öskora.

Irtó: *Olah György.*

„Réges régen, ezred évek előtt, ott, hol a Körösök kanyarodnak, élt az öreg Pusztá. A szelíd, jó, ősz Pusztának rosz, kínzó, tomboló ifju felesége volt: a Tenger, ki, miután az öreg Pusztának keblét össze-vissza tépte; partok láncaiban önmagát émszteni megუნvára, harcot üzent a hegyeknek, felült a viharrá, mint harci paripára, kardot ragadt, a villámot s zászlóként egy sötét fellegget vett a kezébe s ekkép felfegyverkezve, keresztültört a hegyeken, elhagyva a Pusztát. Midőn a Pusztá ajlútából, melyet nejlének szilaj véghánykódása okozott, felébredett, örömmel vette észre, hogy neje oda hagyta; de még nagyobb volt öröme látván, hogy közös gyermekök a Délbáb, kit szelíd szép visellettű anyja a Tenger, soha sem szeretett, visszamaradt. — Az aranyhaju, bájos Délbáb csakhamar kifejlődött atyja keblén; s szerelmes szívvel vonzódní kezdett a Naphoz mert jártában-vonásán senki sem találta szobet benne. Szerették egymást a Nap s Délbáb, el nem tudtak lenni egymás nélkül egy pillanatra sem. Amint észrevette a Tenger elhagyott otthonában a keletező boldogságot, elküldte a Fellegét, ki szintén szerette a Délbábót, hogy hódítsa el azt a Napról. A Felleg a legsötétebb mezbe öltözve harczra kelt a Nappal, küzdöttek sokáig; s míg végre a Nap átszúrta a felleget s szerelmesen letkintett a részkedő árvrá. — A Felleg eltűnt szebével; de, hogy tönkretegy szerelmük tárgyát, csakhamar visszatért s szar-

nyait ráborítá az ölelkező szerelmesekre. Áradként pusztíva tört le; a Nap azonban szivárványból csinált hidat s ezen ragadta fel magával a Délbábót, megmentvén a vesztélyt, mikor pedig a Felleg látta, hogy nem ért célzt, dühöngve elvonult s erre a Nap a gyémántos, rubintos és smaragdos szivárványhídon levítte Délbábót s atyjának, az ősz Pusztának keblére fektette. Ide jár azóta a Nap imádni aráját; s az aranyhaju Délbábának kedve hullámzik kedvese forró csókjai után. Akadt ugyan a Délbábának, ugy a Napnak is több csábítója. A Napot szerette a harmat, a virág, a kikelet; a Délbábót a levegő és esti szellő, de ök hívek maradtak egymáshoz. Az esti szellő minduntalan szerelmesen esengve követte a Délbábót; ez azonban tündérszárnyain elrepült előle s csak akkor tért vissza s állt meg, midőn a Nap ragyogó szemével felkereste s elővezette, a szellő pedig jédtebben a bokrok közé rejtette.“

E kedves néprége tárja elénk elragadó képt szülő földjének, a Körös-Berettyólygynek.

A természetű sajtóságok vonzó, fénydus képe ez.

S jehetetlen, hogy hol ma az aranykalászsán ékes rónaságon a délábú üz tündérlátékok, már az első tényszó, az első életfeljédés ne vonzott volna embart.

„A régi korszakok előlényei, állatai növényei, melyeket most ásatag alakokban csodálunk s a melyekben az emberi tudás az életnek s alakjainak keletkezését, fejlődését kutatja, mind a földértézetetibe temetkeztek. A fejlődés és átalakulás során s a letűnt alakoktól erede, ímest mások keletkeztek olyanok, a melyek a megjédott földkéreg természetének megfeleleltek, a minők rajta megélhettek.“

S ha képeletünk az ezredégek homályán

átör: feltűnik előttünk az óskor kisebb-nagyobb ember-rajja, mely ellepi a virágos meztét, a mocsarak erdő, ligetes szigetét; s látjuk az állat óriásokat, melyek meglepetten tekintenek a csendes otthonukat háborgató apró jövökémnyekre.

S feltűnik előttünk az első életküzdelen képe. Az ősembert szelleme, ügyessége, erődesző küzdelem után urává emeli a hatalmas állatvilágban.

Életfontartása s uralma eszközeivel teszi mindazt, mi körülötte létezik. — Nyilhegyeket, lándzsákat, töröket türel és reszept a kövekből, melyeket a folyamok árja sodor, hőmpolygett tanyájáig, s ha nem talál gygyverekket alkalmasan idomíthatókat, el-éllátogat a hegyek közé s nádkévekből, fahaszkobkól összealkotott tuta-jokoz szállítja le azokat. A könylak, lándzsák, balták azon első gygyverek, melyek az állatorisokait is meghódíthatják vagy talv tartják az otthontól.

A legyözött állatok szolgáltartják az élelem jelentékeny részét s a ruházatot. A hatalmas angancsak, szarvak, agyarak s csontokból alakít a telep fejlődő lakossága veszőket, tüket, fűszereket. árakat, halfogó szigonyokat s csonttal, furja, vájja, csiszolja, ékesíti, disziti kéfégyverek, szerzemait, s csakhamar számos oly eszköz áll rendelkezésére, melyek életét kényelmesebbé, fáradságosabbá sikeresebbé teszik.

Midőn az és ember a völgy ölen szerte bolyongva, kikémlélt minden területet; a tolyók, erék, hajlásait, fokait, szigeteket, zugait megismerte a tisztásokon, hívte a folyamok, erék árja nem hatol s hol a virág, a dus tenyészett enyhélet kínl s könyebb megélhetést biztosít, lerakja alapjait a családi élet otthonának. Állandó tanyákat igyekszik létesíteni a fejlődő ember.

Csoportosul, az elszaporodott családból rajkakat ereszt és kezd családi életet élni.

Egy kis csoport a Körös völgyében vonul meg; czölöpöket ver a mocsarak talajba, s felémléi azokon össze tákolat fábólót. A vízre épít egy másik kis csoport, a szárazól, keskeny híd vezet az épülethez, melyben más s gyökér száklakból, s falevelekből vagy mohából vert fészeken hentereg a kis sarjadék, derekához kötött háncs vagy gyökérből font kötél a dajka, mely vissza tartja a vízbe bukástól, míg a családós s az anya nád tutajon vagy törzsből vajt csónaknak eresztí melybe halirto peceket, horgait, hálót, vagy a sekélyebb helyeken vesszőből font kosarakkal meríti ki a folyamok, mocsarak halgazdagját.

Másik csoport távolabb a fás tájtól a nádas-rétes vidéken út tanyát s a nád és más kévéket vesszőkből összellesztett s háncssal leköttöt keretekre felrakva, megöregítve, kunyhók készíti s a lakáljóságát épülettel sárral is tapasztja ki, hogy a szél, vihar meg ne tépje s a télhidege ellen is enyhíthelyet biztosítson.

A dombosabb vidéken, a magaslatokon föld beadtó vermek szolgálnak lakásul, melynek tejetjét a keresztbe fektetett gerendákra hányt földhalom képezi.

A földhalom-házak a fa és nád kunyhók idővel szaporodnak. Egész telep keletkezik szerte szelylelyel a völgy területén s minden telpep szervezkedik, az önvédelemre is berendezkedik, mert már van mit féltetni. A kunyhók közül az ember első társa az állatvilágból, a kutya, és trójásit őt szolgílatot s társa gazdájának a vadász s halászatban is.

A kis gazdaságban találjuk a mocsári sertést is, mely ott turja a földet a kunyhók körül. Helyt juh, kecske, sőt tehén is társává szelidül

tásnál csekély részt keresnek s azt is még lordás, cseplés munkájával terhelik, hogy a szegényebb gabona, élelmiszor silány, — az utadó igazságtalul s a szegény munkát szerellett terhelik, hogy a földművelők, kukukok, habár eleget keresnek, a vállalkozók, alkalmazottjai vagy a csapatvezetőik által kizsákmányoltatnak; zsaroltatnak; az iskolázás kényszerre, mulasztás büntetésre, a katonai szolgálatnak a legnagyobb munkaidőben teljesítése a szegény munkát feltétlenül sújta s több ilyen, a munkaszemélyek alkalmából előlérbe állított okok, nem *teremtették* meg a munkások elégtelenségét s nem sodorták őket a kitörés tereire; sőt azt sem tekinthetjük kimerítően a kitörés vagy az oly nagyfokú izgatottság okának, hogy a munkásokról, négyzések beállítását, habár máltán zokon vehették, hogy a vagyonosabb földművelők olvasó-köréit, az urak kaszinóit fényesen kivilágítva látták, mikor az ő körének ajfajt a hatóság bezáratta, s zászlait letépette, mikor az iparos egyletek zászlait ünnepségek alkalmával kibonthatták: haem igenis azt, hogy a tanácsok, ha megtakarított félreverték az örökösödés útján nyert pénzcsékéjét egyrészt a föld-birtokok erősen kötött volta miatt, másrészt a vagyonosabb földművelők által készített földvédelmi versengéssel szemben, nem fektethette elly vagyonba, mely míg természetes foglalkozásának terén munkáit teljeszen önmaga és családja részére tettegy művelőszóvá, azonfelül még a politikai jogoknak részese is avatta.

Ha a munkásviszonyokat nem a távolból s nemcsak a hatósági, legtöbbször felületi kutafásai, nyomozásai és nemcsak a nyilvánosság előtt hangzatosított törekvések után ismerjük, de behatóbban foglalkozva a földműves nép viszonyaival, megismerjük közvetlenül a velők való bizalomteljes érintkezés útján vágyaikait, érzelmeiket, törekvéseiket: bizony, bizony egész más alakban tünnek fel előttünk a munkások.

A munkásmozgalomban résztvevő földművesek tekintélyes része vagyonszerzőknek láza s kis földcselkéje van, más része pedig, különösen a nagybirtokok cselelése, a lada fájában őrzi megtakarított, vagy a szőlőkör örökölt pénét, s csak kevés rész az, mely teljesen a munkája után való megélhetésre van kényserülve; s mégis úgy tapasztaljuk, hogy s ez a rész a legkevésbé szocialista s bizonyonlan a legkevésbé mérős és kitörésre kész elégtelen munkás. Ez nem ér rá a piacokon, malom alatt lézengve, munka nélkül tölteni a munkaidőt, ezt napról-napra munkában találjuk, bár az az eléggé nem kárhoztatható eljárás, hogy minden munka nélkül segélyek osztattak ki, ezek számát is csökkenti s mindinkább többbet-többit hajt a munkátlan zajongók közé.

S ha e zajongó munkás néppel jóakaratu s bizalomgerjesztő módon érintkezünk, — meg fogjuk tudni, mik lát az azon okok, melyek e népet a mozgalomra készítették, sőt a kitörés tereire szorították.

az ember csoportnak. A védelmi berendezkedés kezdetleges. Az egyes telepek körül sáncoltatnak, sőt a kunyhókat is kisebb árkok körítik s hantok jelölik az enyém és tied határait. Nem csak egyes telepek, de az egész megszállott közös érdekű csoportok területe körül is nagyobb sáncok emeltek, melynek kerületén belül, már egy-egy törzs szervezkedik. A legőszebb, legtapasztalabb vagy legügyesebb, a törzs atyja a törzs tagjai fölé emelkedik. Akarata szab életirányt a törzs csoport körében. Az élet tevékenység igen sokféle hatások között mozog s a szervezetnek még csak a legközvetlegesebb jelei mutatkoznak.

A kicsiny telepek körében az együttléte, a közös életmód minden egyént ereje fokozottabban kifejlesztésére kényszeríti. Az előhadász fegyverem, tanul a természetől s az élet küzdelemében, az együtt való működésben folytonosan csiszoldódik, cselekszik s alkalmassá fejlődik a teremtésre, az alkotásra.

Az egyszerű kő vagy agancs vésők, bádok, árák már nem elégetik ki a fejlődéssel fokozódó igényt.

De már évszázadok tünnek el az emberélet folyamán, midőn látjuk a fokozatos fejlődést, előhaladás alkotásait.

A már némi erőművi eszközökkel majd taplóval gerjesztett tűz mellett kisebb nagyobban, úgy ahogy kifejtett cserép fazékokban, bögökben megsejtsik, s a vadhus, a hal s a csontokat feszítő agancs vésőkkel nyitják fel, hogy hozzá juthasson a már inyenccs ez család a kedvelt velökhöz.

A cserép edény készítése, a gölönész munka már rendszeres ipari foglalkozás, de még nem ismerik a fazekas korongot. Az agyvak durva, de már értelemmel kiválóított homok, gyankar kavicsokkal kevert agyag. A homok s apróra zú-

Egy kiváló tudósunk, Dr. Márky Sándor akadémiai székfoglaló értekezését igen érdekes és figyelőre méltó megfigyéléssel fejezte be. — „A kinék eszébe jut, — így szól — hogy két esztendővel eselőtt Arad, Csanád és Békésvármegyékben majdnem mindenütt azon helységekben, a hol Péter idősejében is nagy volt az izgalom, a telepítési, földbirtok és munkásviszonyok egészen magyar felfogásban vetették felszínre a külföldi szocialistának kifortatran eszmét, s a ki észrevette, hogy a szocialistáknak Budapestben 1893. jan. 6-án tartott első nemzetközi kongresszusán Magyarországon összes földművelői közül csak a békésmegyeyiek voltak képviselve, — talán nem tartja túlzásnak, ha azt állítom, hogy a mult századbeli, latinföldünk rendszernek néhány nagy hibája átöröklődött erre a mi végre felé járó századunkra is. És hogy még mindig vannak Péró lázadásának részletei, — a miből a tanulságot nem annyira a történetirónak, mint inkább a politikusnak kell levonnania!

A szomorú emlékü Péró-féle lázadás, mely a mult század elején, 1734-ben iöként vármegyénk munkásait s általában az Alföld azon vidékének földműves népet sodorta a féktelen kitörés tereire, mely napjainkban elégtelenségének, elkeseredésének s itt-ott a törvénytelenéssel határos követeléseinek oly aggasztó módon adott kifejezést; az a nagy munkás mozgalom, melynek irányezsméit a későbbi munkás kitörések; csak nem egész mereven követik; s hogy ezen irányezsméket fentartva a munkásnép folytonos izgalomban maradt, — s azok alapján időnként szervezkedtek és kitört: annak okát, — már akkor igen helyesen meghatározta maga a helytartó tanács, — midőn a nép bajainak orvoslását, s vele az újabb paraszt lázadás okainak elhárítását a *nagybirtokok elnyomásában, a közigazgatás javításában s az anyagi jólét emelésében jeltette meg.*

Ma is csak ezt a bölcs utamatást kell követnünk, — ha a munkásügy rendezését sikerrel keresztülni akarjuk. — Ma már természetesen a feladat sokkal nehezebb, mint csak évtizedekkel vagy évekkel eselőtt is, — mert régi menthetetlen mulasztások következményeként megerősödött a bizalmatlanság, — jöndulatlanul s jóarvól törekvésűkíntránt táplált előítélettel, hitelt elvett s igaztalan, félrevezetésre szerellett fogékony, sőt egymást fogva tartó s az eszműbe, törekvésekbeztetgetéssel is lekötött néppel állunk szemben.

Napjainkban ugyancsak dicsőtök közgazdasági teremtő tevékenységét, telepítési bölösségét a mult század azon főurának, ki közhasznú szolgálatai jutalmul az alföldi románjáknak oly rengeteg nagy darabját kapta; ki nagy gondallal rendezte, szervezte, benépesítette Békés vármegyét is, s megvetette alapjait a ma elért közgazdasági fejlődésnek. — Sajnos, — ki viszonyainkat behatóbban megismeri, — nem így vélekedik. — A vármegye területén a török uralom előtt létezett több mint másfélszáz község helyett tíz-

községnek adott életet, igen szük határterületekkel, miteum számíva a népesség, a közgazdasági fejlődés követelményeire. S az idők folyamán rendkívül felszaporodott népesség, ma is néhány községben helyezkedik el. S az a községi határterület, mely felannyi jobbagy népességnek biztosított megélhetést vagy jólétet, megbontathatlan nagybirtokok által van körülövezve s e nagybirtokok házi kezelés alá véve, ma már nem szolgálnak a lakosság vagyoni garapodása alapjául. Az a földműves, kinék 5—10 hold földje van, rendelkezik anyagi munkaerővel, hogy minden nehézség nélkül művelhette meg ugyanannyi területet, de legnagyobb részük sem haszonbérbe földöz, sem részes munkaközbe nem jut-hat s csak tengődik s munkaejeje nem érvényesülhet.

Hajdanban nem érezte a jobbagy népesség a határterület szük voltának hátrányait. Minden község haszonbérrel földesuraival volt lakott, melyen a növekvő lakosság munkáit talált s garapodását biztosíthatta. De a földesurnak érdekeiben s kötelességében állván jobbagyainak lekötése, házhelyekkel a földdel látta el a szaporodó családrajokat, s minden családnak megvolt a maga otthona, hol foglalkozhatott az a meg az alkalmá, ha tebe-tette, hogy a haszonbér területen érvényesüljön munkaejével. A nemzeti átalakulás után ez teljesen megszűnt, a puszták, melyek a jobbagyságot berendezkedett, a földesurnak házi kezelése alá kerültek s minden család hirtelen csaknem vértalanul került azon helyezésre, hogy kivettett talpa alá a föld, s ezen állapot igen igen megrendítette, elkeserítette. A jobbagyi tartozásokat, szolgáltatásokat községeink jóformán nem is ösmerték. A községekre kivettettek pénzben a jobbagyi terhek s az előjáróság behajótotta s beszovalgaltta azokat. Így történt ez a község által haszonbérrel puszták bére bezsedelésé is. Az egyszerű jobbagy nem tudott különbséget tenni az urbértes természetű jobbagy telki állomány s a haszonbér föld jogi természetére nézve. Egyik úgy, mint a másik apáról fura szállott, s az urbérrendezés ébresztette őket a szomorú válorra. Eltek az azon földöt, melyet családi örökül tekintettek, s fájdalom elkeseredésé, elégtelenségé fajult, és nem tudtak megbarátkozni az őket lesújtó válorral, s bizalmatlanlag taltek el a törvény iránt, mely őket vagyonokuk tekintet földjeiktől megfosztani s őket a nyomorba taszítani engedte. S úgy hiták, úgy hirdették, hogy jogtalanul, s földesur kedvéért üzetek ki onnét, hol apák bírték fel a rögöt, s hódítottak meg melük munkával földet a mezogazdasági kulturának, melyet aztán a földesur az ő tönkteleitükkel használ a nélküli, hogy legalább a felőbész, a használhatóvátétel viszonzásául valamit nyújtsa.

Ha bizalomra gerjed a vén paraszt, ma is emlegeti, hogy az órák kezén levő ez, vagy ama pusztá az őseik volt, s az övék volna, ha igazság lenne.

Az orosházi ember azt hiszi, hogy Csádk, Szénás pusztá, a k-ladányi, hogy Pás, Kis

rübb, közönséges folyam, kövics vagy mészkő, csiszolva, vagy a nélküli, vagy égetett, meghatározhatlan anyag; a gazdag már ékkövekkel, jaspis, opál, csarniol gyönyököket, vagy fényes, tarka csigákat füz össze nyakakkul s karperecznek.

A nő fenyezésének ezen első jelenségei, de általában a Körös-Berettyó völgyben volt óskori telepek késszékei, már előhaladottabb korra s e kor kereskedelmére is rávezetnek.

A községek, melyek e korból ránk maradtak, a nagylos törésű szürkés vagy feketés, fély áttersző ásványból valók, a vulkánikus képződményű obsidiomból. Ez ásványt legsűrűben a — szomszédos — Hegyalja vidékén találjuk; a neolith korban kereskedés útján eltarjadt mindenféle az országban; kereskedés útján kerültek az étkövek is a Körös-Berettyó völgy és lakosának birtokába is, melyekért e vidék gazdaságából bőven adhattak cserébe sok oly tárgyat, melyet a Hegyvidék népe nélkülözött.

Századok s talán ezrek évez tüntek el a Körös-Berettyó völgy fejlődő világa felett.

Minden pillanat előhaladás. Az ő ember fokozatosan, lassan haladt a fejlődés rögös utain s ha megállapodott is egy akadály előtt, erőfeszítő tevékenységgel elhárította az akadályokat s haladt tovább s alkotott, teremtett, folytonosan küzdve az élet gondokkal és küzdve a természet ellen kitöréseivel.

A fejlődés átalakulása vezette az ő embert. Ismerette tágitottat felfogása, eszméi kértel s a fokozottabb ismeretekkel, fejlődött eszmékkel már igényeket támasztott az azoknak megfelelő életmódra s oly eszközökre, melyek küzdelmeit megkönnyíthették, czéljait, törekvéseit elősegíthették.

(Folytatás köv.)

Károly, Méhes, az endródi, hogy Kis kondoros, Sima puszták, Tügye és Nyárszeg határterezek, a gyomai, hogy Ege, a tarcsaiak, hogy Nagy-Telek, a szeghalmai hogy Balányi Simaszeg, Kis-Környe, Kis-Károly, Bággor a f.-gyarmatiak hogy Pázmány-Ösvény, Nagy és Kis-Harang, a berényiek, hogy Félhalom, Szent János, a szarvasiak, hogy Décs, Nagy-Kondoros oly földesur bírtokok ma, melyek hajdan a lakosság bírtokában voltak, s melyektől azokat a hibás urbérrendezés foztotta meg.

Alig is volt vármegyékben oly urbérrendezés, mely simán, törvénykezés igazság keresés nélkül hajatottak végre, s nem egy lakosság adott okot a kitörésre, lázadásra azon hit, hogy ezen bírtokok jogtalanul vétettek el a volt jobbagy lakosságától.

Azon nagy nézeti zavargások s lázadások, melyek a nemzeti átalakulás napjainban 1848 elején s végén s az 1849 év folyamán is mondhatni minden községben kitörték, s melyek főként Orosházán, Békésen, Mező-Berényben és a Sárterén dultak nagyobb arányokban, mind az urbérrendezés, legelőt elköltetés kérdése körül forogtak, a fájdalom az élesítette a kitörések pusztító füzét, hogy mindenütt akadtak igaztók, kik a népet vált jogai erőszakos érvényesítésére is füzelték.

Nem ismertettük részletesebben a szabadságharc alatt lefolyt néplázadások eseményeit s azon igaztásokat, melyeknek a felkészített tömeg ki volt téve, s melyek magát Kosuthi Lajost is arra indították, hogy közvetlenül igyekezzen a felbátorított kedélyeket csillapítani; de fel kell említenünk, hogy példaul Orosházán Tancsics maga állt a nép eleje, s mire egyénisége hatalmas igaztó ereje mellett is gyenge volt, megtették rópiratit, a „Nép barátja”, a „Tájékoztató”, „A nép könyve”, a „politikai kis kéte”, „Öszinte szó a néphez”, „Egy szó a szegény emberhez”, s főként a „Munkások usgája” sőt a „Márczius tizenötödike” is. Ezekből szivta magába az orosházi nép az elégtelenség, a tulzolt vágyak, a jogtalanúság és törvényen kívül helyezkedés pusztító mérget. Ezekből merítette a nép azon tanítását, hogy a „jus olyan állapot, melyben az ember senkítől sem kér engedelmet, hanem azt cselekszi a mit akar”. Az orosházi lázadók tizét felhúfőtte ugyan s Tancsicsot is elhizte az igaztás teréről azon szomorú példa, melyet az erélyes kormánybiztos Bogró Sándor u „historias” Oláh István kivégeztetésében felmutatott; de nem irtotta ez a ki a népből azon hitet, hogy igényeivel jogos téren áll.

Ha talán a fejlődés melyet a nép idők folyamán elért, s a fúntézetők elhunytá elonyesztethette volna a mult idej keserü emleket, s eltörlőlte volna igényei jogultásába vetett hitét, sajnos, merültek fel később oly körülmények, melyek ezt nem engedték.

Foglalkoznunk kell ezen körülményekkel, mert szorosan összefüggnek a munkásmozgalom keletkezésével, kifejlődésével, s ezek inkább azon okok, melyekből a munkások mozgalma eredt, mint azok, melyeket az az általános hit s hatósági kutatás indító okokul felderített.

A vármegye évnegyedes közgyűlése.

(február 28-án.)

Úgy látszik, a törvényhatósági bizottságnak mog van a maga mozgatható része, mely minden érdekes (évtud: választás) közgyűlésen körülbelül ugyanazon számban érkezik a szétvárosok, hogy jelöltjei voksaival támogatja. Eddig a legérdekesebb választási küzdelmeknél 220—230 körül járt e számban, annál meglehetően volt most, hogy az üresedésben levő szobgábiró állás két ifjú jelöltje érdekében is ily nagy számmal gyűlték össze a bizottsági tagok.

A teljesben megtelt nagyteremben a legodább figyelemmel kísérték Dr. Lukács György főispán formai szépségben és eszmékben gazdag megnyitói beszédét, mely a jelen éb jövő aktuális kérdése, a szocialista mozgalom körül forogó, általános helyeslést kelve a kérdés megoldására általánosan a választási kérdéseket fejtegetésével. Ez után már csak a választás érdemeit mindenkit; az azt megelőző előterjesztéseket folytonos jövés menés, korteskedés és a választás esélyeinek megnyánas közben tettek meg az előadók és bár az alispáni jelenés után Békés ékes szava ezónoka, Czira György el irányban ki is fejezte kívánáságot, a legjobb igyekezettel sem tudták az előadók az előterjesztéseket iránt érdeklődni akár néhány bizottsági tag kíváncsiságát kielégíteni, a nagy zugában úgy elvesszt az svak.

A választás egyike volt a legizgalmasabbaknak. Mindkét szavazattal küldöttségét eleinte a Hajnal-párt állott nagy többségben s csak igen nehezen sikerült azt végre a győztes Salacz pártunk néhány szavazattal leszorítani. A választás után a rendonéli is szokottabban arányban történt meg a

kivonulás, és az előbb még zsúfolott teremben alig maradt 20–30 bizottsági tag, a déli baranzsós és a vonatináladsz azok legnagyobb részét is elesztotta magával. Csakis így történtek meg, hogy a hosszú tárgyszorozatot két óránál hosszabb idő alatt leforgatták és az ülést déli egy órákor teljesen befejezték.

A közgyűlés lefolyásáról és az ott hozott határozatokról a következő tudósításban számolunk be olvasóinknak:

Jelen voltak: Dr. Lukács György főispán előnöklötte a dr. Fábry Sándor alispán, dr. Bodóky Zoltán főtiszt, dr. Daimal Sándor, Berthóty István, Kiss László aljegyzők, Oláh György főügyész, Jantsovics Páter árvészeki előnök, Lukács Endre, Popovics Sálvesztér, Sztraka György, Rohoska Mihály, Ambrus Sándor, Csósnai Jenő, Kresmarik János fősúlygábrák, Kliment Gyula, Deimel Lajos, Sárocy Gyula, Bandhauer György, Rosenthal Adolf, Maros György, Lepény Pál, Bohus M. András, Zsáron György, Farkas Mihály, Korosy László, Hegedűs Lajos, Zahorán Pál, Marán M. János, Kliment György, Lipiták J. János, Salomon János, Belyecz Rezső, Lukovicskai Mátyás, Medovarsky Pál, Jantsovits Emil, Maczak H. Márton, Aradszky Pál, ifj. Launeyev István, Achim L. András, Gajdos János, Kliment Z. György, Kovács Sz. Mihály, Kliment Z. János, Maczak L. György, Achim Pál, Wallerstejn Soma, Reisz Simon, Fejér Béla, Bakos Mátyás, Kliment János, Gajdos András, Achim Gusztáv, Sailer Gyula, Sztraka Ernő, Belyecz Géza, Kherold György, Havári Lajos, Kis Gyula, Reek Géza, dr. Kiss István, Vikovics Ignác, Hegedűs Lajos, Blankestein V., Konkoly Jenő, Kosiczky J., Mezey Lajos, Nagy Gy. Imre, dr. Hajnal István, Sajtó János, dr. Török Gábor, R. Nagy István, Körösi Imre, Kocser Gergely, Empel Ernő, B. Szabó Sándor, Orca Gergely, K. Nagy Gábor, Róth Mihály, Zolnay Béla, Kratochvíl Gyula, Petnéhazy Ferenc, Vámos Sándor, Tóth László, dr. Szegedy Kálmán, Domokos Péter, G. Yarga András, Belenczéri József, Horván Adám, K. Szabó Mátyás, Szalunáry Gábor, Braudt János, Boros János, Berthóty Gusztáv, Bainschutz Márton, Beletta János, Marti Pál, Bakucz Tivadar, Illyés Boldre, Kesesométi Ferenc, Herczeg Géza, Gremspenger József, dr. Hajnal Albert, Prág Lajos, Szabó János, Farkas József, Prág Donát, Reek József, Kosza Gusztáv, dr. László Elek, Bilhály József, Kraft Viktor, Morvay Mihály, Tálas János, Kovács Gyula, Godás Ambrus, Emődi Imre, G. Túró Sándor, ifj. Mező Sándor, Kny Antal, Varsógh Béla, Nagy Károly, Dombi Lajos, Duklay Béla, Miskucz György, Lendvai Mátyás, Popovics Jusztin, Erkel János, Illich Reinhardt, Aszalay Gyula, Hoffmann Alajos, Kéry Gyula, Sal Sobotyán, Garlein Reinhardt, Ledvigh Mihály, Cs. Domkó József, Stefanovics Péter, Végli Gábor, Winkler Lajos, Czacikar Adolf, Schmidt Gyula, dr. Zöldy Géza, Reischer Emánuel, Hoffmann Béla. Szabó Emil, Somogyi Ákos, Székér Gyula, Böhm Miklós, Beles Vazul, Keller Imre, dr. báró Drechsel Gyula, dr. Odrovicsky Lajos, Szabóerényi Lajos, Achim András, Bajcsi János, Bajcsi Gusztáv, Kovács L. Mihály, Kocziszy Mihály, Medovarsky János, Vidovszky Károly, Páthy Károly, Erkel Kézser, dr. Mészáros Samu, Ladics György, dr. Zöldy János, Görög Béla, Kuczay János, Vidovszky Ferenc, dr. Szemző Gyula, dr. Reisman A., Grimm Mór, Moravosik József, Robiesek Károly, Gollán Soma, Bankó György, Medvecsky József, Réthy Sándor, Huszari Lóránd, Dancs Béla, Melis György, Topliczy János, Sinkovits Pál, Petrovacszy Mihály, Bonka Gyula, Melis Mátyás, Klenk József, Derczy Ferenc, Pohl Dániel, Bakai Sándor, Achim Adám, Kutlik Boldre, Salacz Ferenc, Elekfi János, Pintér Pál, Fábrycz Soma, dr. Sziráczy János, Fábó Emánuel, dr. Dunay Alajos, Hutiray László, dr. Szolovics Pál, Tolnay Ferenc, Kontur József, Schreiber Dávid, Havári Dániel, Petz Lajos, Deszö Antal, dr. Salacz Oszkár, Haraszti Sándor, ifj. Derczy Péter, Lengyel Sándor, Szirmay L. Árpád, Havári Gyula, Lédorér László, Miklosy Mihály, K. Horváth János, Agoston Lajos, Benkő István, Ifjú Mihály, Székács József, Székács István, Mikoyal István, Freuder Mór, Gajdász Pál, Kiss János, Taifer Jakab, Czacikar János, Jankó György, Halki József, Vangel Szilárd, Lédorér Rudolf, Zilinsky István, Zalay György, dr. Márky János, Sal József, Schmidt József stb.

előrelháló jelenségeivel, azt az egy bizonyos mértékig megnyugtató tapasztalatot nem lehet eltagadnunk, hogy — noha az agrárszocializmus gyökerei mélyen lenyugultak a vármegyeinek talajában — az erőszakos kitérőkre való hajlandóság, a megmondolatlann erupciók iránti fogékonyosság csökként népünkben.

A mi népmunk, amely a magyar temperamentum vérpomp fellobbanásaiban mindenkor vezetett, 1891. óta sok keserű csalódáson is ment keresztül. Sajtó kárán tanulta meg, mennyire nem igaz mindaz, amit káprázatos újságcikkünk és lázító szöveg demagogok élénk színeikkel festenek meg neki. Ezek a tapasztalatok, ha nem terelték is el a munkásokat ábrándképeiktől, ha nem akadályozhatták is meg a bajnak tova terjedését, annyit mégis eredményeztek, hogy a munkások ott, ahol a szocializmus már nem új, még az úgynevezett népszerűeknek sem hívóvakon, hanem kritizál és bizonyos mértékig nyugtogatottan mérlegeli az eseményeket.

Természetesen nem érvényesül ez a jelen sőt, ahol a baj most van legkézzelken, avagy csak az ímént lehet fel. Így például a szeghalmi város területén az agrárszocializmus turbulens jelenségeiben nyilvánult, a mi arra készítette a hatóságot, hogy a járás közbiztonságának sértetlen megőrzése érdekében rendszerabalyokot tegyen. A békesvármegyei szocializmus milyen gyökeres voltát és nagy elterjedését tagadni lehetetlen, azonban tapasztalataink mégis arra a biztos reményre jogosítanak, hogy a szabocsilhos hasonló kitérősektől nincs mit tartanunk. Szoros közössége természetesen a hatóságnak ébren örködni, hogy a biztonságot, a törvényt és rend uralmát megővja és erőlyell hárítsa el mindazt, ami aggodalomra adhatna alapot.

A hatóság ébersége mellett, hatóságnak és társadalomnak egyttés feladata a nép felvilágosításán munkálni közre lankodatlanul. Megdöbent, mily gyermekekben hiszékeny tud lenni a magyar nép, melynek sokasága különben majdnem pártatlan, mily hiszékeny akkor, midőn utópiairól álmodik. Köztudomás, hogy a szegény elbódított szabolcsi és zemplényi munkás népet miy naiv mesékkel hajtották az igaztók a lázadás karjaiba.

Az igaztók ezen suggerálása ellen kell népünk felelőszolgáltatanná tenni józan felvilágosítás által. E tekintetben jótékony hatást várnak a gazdasági egyesület által vármegyeszerte rendezett gazdasági felolvasásokat, valamint egyébközösben és ismeretterjesztő előadásoktól, melyek közül kiemelni azokat, melyeket az orosházi polgári iskola igazgatója Orosháznán rendez. Ez eredményt várnak egyes helyes irányú józan népiapok terjedésétől, amire közzre munkálni mindnyájunk hazafias kötelessége.

Különös feladata hatóságnak és társadalomnak is az gazdasági törvény, a munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1898. évi II. t.-cz. helyes megmagyarázása. Ha ennek a törvénynek rendelkezést azok valódi értéke és tartalma értéken sikerül népünk felfogásába átvinni a megérdemelt vele, hogy abban gazda és munkás érdekeinek egyaránt igazságos, pártatlan biztosítása foglaltatik, ez a viszonyok javulását nem csekély mérvben mozdítaná elő.

S különösen nagy hasznát venné vármegyei társadalom annak, ha egyes helyeken munkásösszevételnek célba vett megalakítás sikerülne. Ezeket a kezdeményezéseket földművelésügyi kormányunk is készséggel részletesen támogatásban.

A nép felvilágosítása körül számunkra vármegyének összes felkutatásainak hazafias érzelmekhez, kik a népre gyakorolt közvetlen és hatékony befolyásukkal annak kárpézeti alakulására hathatósan működhhetnek közre.

A viszonyok kedvező alakulását lényegesen elősegíthetik a munkaadók méltányos bánásmód által. Ha a gazda és munkás között pártiarichális közvetlenség létesíthető, erejét vesztő az igaztók.

Am, ha hatóság, társadalom, munkaadó, felvilágosító, méltányos bánásmódja sem lenne elegendő arra, hogy a viszonyok rendszeres menését biztosítsa, hanem erősebbnek bizonyulna a lelkelten igaztók szava, a közhatalom törhetetlen kötelessége teljesítésében, melyek elcsigát a törvény uralmát és a rendet sértetlenül tartani mindenütt, minden körülmények között, mindenkiell szemben. (Általános helyesítés).

Ébred a természet, megindul a mezei munka, kezdődik az Alföld nagy gazdasági évadja. Legyen a gazda méltányos, okos, türelmes. Igyekezzék mindenek felett munkásainak bizalmát megszerezni. Ha méltányos törekvései dacára a munkás mégis mint ellenség lépne fel vele szemben, ne csüggedjen, mert a hatóságban erősy védőre lel, a mint erőlyesen meg fogja védelmezzni a hatóság a munkást is netaláni igaztalan támadások, igaztalan bánásmód ellenében.

Vállvetve kövessünk el mindent uraim, a társadalmi ellentétek kiegyenlítésére, mert csak akkor fogjuk a béke áldását zavartalanul élvezhetni, ha biztositatlan sikerül minden hasznos társadalmi tevékenység alapfeltételét: a társadalmi osztályok egymás iránt való kölcsönös bizalmát. Azzal a hó óhajjal, hogy ezen bizalom

előlérté az előttünk álló munka évben sikeres lépésre tehesünk, mai rendez közgyűlésünk megnyitottunk nyilvánítom. (Teljes éljenzés).

Időszaki jelentések.

A megnyitó beszédet követő éljenzés elhangzott az utópánok a mult közgyűlés óta lefolyt eseményekről szóló jelentést, mely a közegeességügyre, földművelésre, ipar, kereskedelemre és közlekedésre vonatkozó részében öszegzése volt a közlegazgatási bizottság elő havonként bejterjesztet a általunk alkalmilag közöl jelentéseknek. A jelentés végén megemlékezik az alapja a törvényhatóság bizottság elhunyt tagjairól, ez a kapcsolaton adinidváznyozta, hogy a vármegye közgyűlést terme számára festesse meg volt főispánjának *Tarényi Lajosnak* szobróját. Végül javasolja a jelentés, hogy a terjedő szocializmusra való tekintettel írjon fel a vármegye a honvédelmi miniszterhez, hogy Orosháza és Békesen Állandóan katonaságot helyezzen el.

Orca Gergely szerint a tagok csak úgy vehetnek részt a tandokoszeában, ha az előterjesztéseket hallják is, kéri tehát az előadók, hogy értelmezésben (felkiáltások: Talán hangosabban!) adják elő a tárgyakat.

Dr. Lukács György főispán megjegyzi, hogy minden előadó hangyagnának megfelelően teszi meg előterjesztést, a bizottsági tagoktól fűg, hogy csendet tartva megérthessék az előadót.

Mezey Lajos csak az esetben hajlandó hozzájárulni Békesen a katonaság elhelyezéséhez, ha az kaszárnyáknak történik, mert az egyénekent való beállásolás nagy terhet róna a lakoságra.

Dr. Fábry Sándor alispán fejtegeti a katonaság Állandó elhelyezésének szükségessé váltát megjegyzi, hogy a közgyűlése a szükségesség képet csak a kérelmet terjeszti föl, annak megfelelő módon való teljesítése a kormány feladata. Igen természetes, hogy katonaság Állandóan csak kaszárnyákban helyezhető el és a kérelmet teljesítése magával fogja hozni a lakanyák felépítését is.

Ezek után a közgyűlés a jelentést egész terjedelmében tudomásul vette és a benne foglalt indítványokat elfogadta.

Hasonlóképp tudomásul vették a *közlegazgatási bizottságának* 1897. évről szóló jelentését, valamint a számoalkórészének az egyes tisztviselői tevékenységéről szóló jelegykönyvét is.

A szolgabíró választás.

A tárgyszorozat szerint következébe az elhallozta folytatn megüresedett szolgabírói állásnak választás utján leendő betöltése, a kijelölt bizottság megijazta a közgyűlést *Lavári Dánielt*, *Varsógh Bélát* és *Schmidt Józsefet* választotta meg, a főispán pedig *Belyecz Rezsőt*, *Görög Bélát* és *Mikoly Mihályt* nevezte ki. Rövid tanácskozás után elsőköi főispán tudomására hozta a közgyűlésnek, hogy a bizottság az állása jellemezett mindkét pályázót, névleg *Hajnal Béla* és *Salacz Ferenc* t. szolgabírakat kijelölte, egyezsemind, mután husznál több bizottsági tag a névesítrti szavazás elrendelését kérte, azt elrendelőt a két szavazatszedő küldöttség alkait. Az első küldöttség *Ladics György* elsőköite alatt *Kherold György* és *Belyecz Géza* tagokból, a másik *Varsógh Béla* elsőköite alatt *Mezey József* és *Mári János* tagokból állott annál Gyula város, a gyulai és csabai járások és a tisztviselőket, ennél a többi járásbeli bizottsági tagok szavaztak.

Canknem egy óra hosszán tartott első igaztóság között a szavazás, melynek befojezta után a küldöttségi elnökök jelentését alapján a főispán kihirdette az eredményt, mely szerint a beadott 230 szavazatból *Salacz Ferenc* 123-at, *Hajnal Béla* pedig 107-et kapott a így 16 szótólisséggel *Salacz Ferenc*et választották meg szolgabírók.

A megválasztott a közgyűlés színe előtt azonnal letette a hivatalos esküt, a st a főispán a szarvasi járásba osztotta be.

Egyéb ügyek.

Az árvészeki elnök helyettesévé, a jelenlegi helyettese elnök akadályoztatása folytán ideiglenesen eghyhanglag *Sárocy Gyula* árvészeki előnököt választották meg.

Az orosházi második levátozó bizottság elsőkövé a közgyűlés *Pongrácz Jenőt* választotta meg, beacólkó pedig *Jankó Györgyöt*, *Vidovics Györgyöt* és *Wánkó Ferenc*ot nevezte ki a főispán.

A *Varazegy 1898. évi költségvetésére* vonatkozó ministéri loiratva vonatkozólag az Állandó választmány azt javasolja a közgyűlésnek, hogy írjon fel a miniszterhez az iránt, hogy a járási orvosi utazási utaltányt ne egyenlőben, hanem a járások nagyságában mérten állapítsa meg, és így az orosházi járásban 240 fíto, a szarvasi és szeghalmi járásokban 200 fíto, a békesi és gyulai járásokban 140 fíto, a csabai és gymai járásokban 100—100 fíto kapjon a járási orvot.

Dr. *Hajnal István* ezzel szemben utalva arra, hogy a javadalom az orvosi szolgáltatást így sem megfelelő, indítványozza, hogy az utazási állomány egyenlőben oszassék meg.

Keller Imre az Állandó választmány javaslattal pártolja, mert az utazási állány a kiadások megtérítéséül eozólvány, a nagyobbt járásba beosztott és többet utazó orvosnak nagyobbt állányt kell adni, mint a kinek e cimem kevés kiadása van. — A közgyűlés ily értelemben határozott.

A *távolsági házlat* kiegészítésére a kereskedelemügyi miniszter által igényelt 700 fíto a közüti alapból kiutalványozták.

A *honvéték tiszteplő* intézeteknél a vármegye által létesítet elő alapítvány alapító oklevélnek kiállítását elrendelő a közgyűlés és eghyalkommal elhatározta, hogy az alapítványi helyeket 4 évre felosztva fogja betölteni.

Földmívelővármegye felirattal, melyben a honvédbadaprd iskoláiban a tandíjkezeveményeknek a törvényhatóság tisztviselőkre való kiterjesztését kéri, valamint *Szabolcsvármegye* felirattal a jegekzőknek az adóbeháttás körül teendők aól való felmentése tárgyában, a közgyűlés hasonló irányu felirattalok támogatati elhatározta, eleben *Gömör-Kisbonyt* és *Heves* vármegyeknek a szocializmus megállására irányuló felirattal, miután Békesvármegye ez irányban felirattal jogát már többször gyakorolta, tudomásul vette.

Tudomásul vették ezután az *elmegyőgyintézet* létesítésének előmunkálataira vonatkozó alispáni jelentést és jóváhagyták a tervek elkészítésére vonatkozólag kötött szerződést.

A *közlegazgatási szabályrendelet* és a tüzörndöszt szabályrendelet módosítására vonatkozó javaslatokat a közgyűlés elfogadta.

A *földműves iskolai* bizottság javaslatára elhatározta a közgyűlés, hogy a földműves iskolát még tizenkét tanuló befogadására kibővítsék.

A *közlegazgatási szabályrendelet* az Ambrus Sándor felszóllásai után kiadták véleményezésre és végtök a közösek képviselő tisztelőknek és a vármegyei jegekző egyetlenné.

Az Állandó választmány jóváhagyti javasolta Gyoma község azon határozatát, melyben kimondott, hogy *Veres József* községi orvos a pályatorvosi teendőket, mint községi orvosi állásfón össze nem férő, el nem láthatja. Dr. *Hajnal István* nem járul hozzá a javaslatához, mert a két tisztelemellé a szűzfőelkötések és mert ily eljárás mellett a pályatorvosi teendőket oly helyeken, hol magán orvosok nincsenek, nem látna el senki, márpedig az orvosnak hitvátrasszer kötelessége megjelenni ott, hóvá beteg gyógyításra végett hivatott.

Dr. *Fábry Sándor* elfogadja a javaslatot, mert ezartie a községnek jobában áll megzabálni azt, hogy alkalmatlanok üzhettek-e valamely mellék foglalkozás, vagy sem, magán érdekőld pedig a község ezen jegekzőbe nem nyulna bele. — Az Állandó választmány javaslatát határozatá emelték.

Uj-Község községnek 1898. évi költségvetését

az ellene beadott felebbeszám elutasításával jóváhagyták.

Körös-Ladány községnek a körgát adó kivételre vonatkozó határozatát, a beadott felebbeszám előtlen a közgyűlés megváloztatta és utasiotia a községet, hogy a kivételt a községi törvénynek megfelelően eszközölje.

Jóvá hagyta ezután a közgyűlés *Doboz* községnek a községi orvó hasznosítására vonatkozó és B. Puskás István és társai felbontásával megvátá módosított határozatát, *Békás* községnek a jegekző munkakör megállapítására vonatkozó határozatát, *Körös-Tarcsa* községnek a határában épitendő vasuti állomás költségehez 15000 fíto hozzájárulás megváloztása tárgyában hozott és *Kigyósi Imre* és társai által megfellebbesztett határozatát.

Az orvosi kázmunkára nevelő egyesületnek és a mensa academia egyesületnek 100—100 fíto szavazatot meg segyelék a bizottság.

Gyula városnak (több utaz kikövésére, házihelyek eladására, valamint *Atyafólya* tanai iskola telak vételére vonatkozó határozatát) a közgyűlése jóváhagyta.

Doboz község kérvényére a község által épitendő körgát költségehez 10000 fíto hozzájárulás szavazatot meg a közgyűlés.

Jóváhagyták továbbá *Csornás* községnek módosított szervezeti és fizetési szabályrendeletét, *Tótkomsk* községnek a rendőri fizetés felolmélése, *Szarvas* községnek az ismétőli iskola tanítók fizetésének emelése, *Békás* községnek utcázaróadását eozójaira több kisebb telak megvétele, *Medvevárny* községnek a polgári iskola épület megvétele, *Vessző* községnek új községőhid építése tárgyában hozott határozatát.

Hajnal Béla th. és volt orosházi helyettes szolgabíró részére 100 fíto jutalmat, *őzv. Farszaszky* Ferencné részére 212 fíto. taimelkezési járulékok, a vármegyei hivatalszolgák részére 25—25 fíto. *Legedits* Lajos levélátors részére 100 fíto. és *Szilágyi* László járási irnok részére 30 fíto. drágasági pótlék szavazatot meg a közgyűlés.

A gyulai és orosházi város utakra nézve, a jelenlegi vádméjírattal a városdelési jog lejártság érvényben hagyni elhatározták.

Seeghalm községnek egy új nagyrendőli épitésre vonatkozó határozatát, miután az azzal elfogadott tervek mézaki szempontból sok kifogás alá esnek, pótlás végett vissza küldték a községnek.

Békás községnek a bizottsági tagok számára, és előszázzára vonatkozó szabályrendelet revíziója iránti kérvényt, miután a törvény a 10 évenként való új beosztást hatályon kívül helyezte, elutasították.

Békás községnek a bizottsági tagok számára, és előszázzára vonatkozó szabályrendelet revíziója iránti kérvényt, miután a törvény a 10 évenként való új beosztást hatályon kívül helyezte, elutasították.

Mög néhány kisebb községi ügy és számadás elintézése után a közgyűlést déli egy órákor befejezték. A jegekzőkönyv híteleitőre kedden délőlt 9 órákor történt meg.

Az első magyarországi nap- és esőernyő gyárból a legújabb divatu nap- és esőernyők kaphatók

nagy választékban

SCHWIMMER ARNOLD DIVATÁRÚ ÜZLETÉBEN

Gyulán, városház-utca, Prág-féle ház.

Ajánlja továbbá a tavaszi időnyre már megérkezett nagy választéku **cipő** és **kalap** raktárát, valamint a legjobb gyártmányú fehérműveket u. m. férfi-, női- és **gyermekingeket** (Globus védjeggyel ellátva). **Gallérok, kézelők és nyakkendőket.** Fegyverek által kötött színtartó férfi-, női- és gyermekharisnyákat. Valódi prágai **glacé** czérna- és selyemkesztyűket stb., minden e szakmába vágó czikkeket nagy választékban.

Kiváló tisztelettel:

SCHWIMMER ARNOLD.

D. M. L.-féle borgoló és kötőpamutok, selymek minden színben és fajtában.

Nagy választék kafferek, gyermek-kocsik és kosarakból.

Nagy raktár illatszerekből

02 1-4

Rosenthal Gusztáv és Társa Gyulán.

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy a tavaszi árúk már megérkeztek, ugymint

bel- és külföldi ruhakelmék a legolcsóbbtól a legfinomabbig mosó cretonok, francia battistek, delaineok, atlasz szatínok.

Nagy választékban vannak **asztalneműek, chiffon, vászon,** továbbá **szőnyegek, függönyök és ágyterítők.**

Együttal felhívjuk a tisztelt hölgyközönség becses figyelmét az újonnan berendezett

confectio osztályunkra,

raktáron vannak tavaszi kabátok és gallérok, **párisi és berlini** modellek után a legizlésebb kivitelben és a legjutányosabb árakban.

Tisztelettel:

Rosenthal Gusztáv és Társa.

Meghívó.

A „Békésmegyei takarékpénztári egyesület” 1898. évi márczius hó 17-én délelőtt 10 órakor Gyulán, saját helyiségben tartandja

rendes évi közgyűlését,

melyre a t. részvényesek ezennel tisztelettel meghívattak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igatósági jelentés.
2. Felügyelő bizottsági jelentés.
3. A tiszta haszon iránti intézkedés.
4. Az alapszabályok 15 §-án alapuló notáriumi indítványok.
5. Előnkiválasztás.
6. Négy tagból álló felügyelő-bizottság választása 3 évre.

Kelt Gyulán, 1898. évi február hó 1-én.

Gróf Almásy Dénes,
elnök.

61 1-3

2343—1898. sz.

Árlejtési hirdetés.

Gyula r. t. város képviselő-testületének 79/1896. kgy. sz. a. határozata értelmében az építő törvényszéki palota északi és keleti oldalán elhelyezendő vízlevezető beton-csatornák építési munkáinak biztosítása végett f. évi márczius hó 7-én délelőtt 9 órakor a városháza tanácskozási nagytermében szóbeli és zárt ajánlati tárgyalás fog tartatni.

A vonatkozó terv és költségvetés, valamint az árlejtési feltételek a városi mérnöki hivatalban a délelőtti hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Gyulán, városi tanács 1898. évi február hó 26-án tartott üléséből.

Dutkay Béla,
polgármester.

Szántó Henrik,
v. mérnök.

57 2-2

Wallner Lajos szobafestő

a n. é. közönség b. megrendeléseit kéri. Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás, jutányos árak mellett.

Lakása: Gyulán, Vad-utca 1076. szám alatt.

55 3-3

Csak akkor valódi, ha a háromszögű palack az ill. levő szalaggal (vörös és fekete nyomás sárga papíron) van elzárva.

WILHELM MAAGER'S DORSCH
Lebertran

Protocollierter Vorkaufsstellen

Eddig fölülmulthatatlan!

Maager Vilmos-féle
valódi, tisztított

MÁJOLAJ

Maager Vilmostól Bécsben.

Az első orvosi tekintélyek által megvizsgáltotól és könnyű emésztetőségenl fogva gyermekneknek is különösen ajánlatik és rendeltetik mind-ann esetenél, melyeknél az orvos az egész testi szervezet, különösen a mell és tüdő erősítését, a testi súlyának gyarapodását, a nedvek kivájtását, valamint általában a vér tisztítását alakítja érem. — Egy üveg ára 1 forint és kaplino a gyári raktárban Bécsben III/3. ker., Heumarkt 3. valamint az osztrák-magyar monarchia legtöbb gyógyszerárában.

GYULÁN: Reisner és Wolf, Ferentzy A., ifj. Kohlmann Ferencz fűszerkereskedésében.

Vörkárter és főárusítás az osztrák-magyar monarchia részére: 207 14-18
Maager Vilmos, Bécs, III/3., Heumarkt 3.

Vetés ideje: Augusztus és szeptember.
Ültetés távolsága: 15—20 cm.
Talaj minősége: Leg trágábbot.

Mauthner-féle magvak.

Aussatzzeit: Juni und September.
Pflanzweite: 15—20 Cm.
Bodenbeschaffenheit: Gut gedüngt.

A Mauthner-féle

hírvetes

konyhakerti- és virágmagvak

zárt és hatóságilag védett csomagokban, a törvényesen bejegyzett

medve-védjeggyel

valamennyi nagyobb

fűszer- és vaskereskedésekben kaphatók.

82 5-8

A Budapest Andrassy-ut 23. szám alatt létező Mauthner Üdön czeg csakis olyan csomagoknál vállal teljes jótállást egészen friss és valódi magvakért, amely csomagok ragasztva, a medve-ábrával és a Mauthner névvel jelölve, ugy a mint a mellékelt rajz is mutatja.

Eladó birtok.

A gyulai határban Csaba és Gyula között, a mű-út mellett 7. és 8. kilométer karók között fekvő birtok szabad kézből eladó. Yenni szándékozók jelentkezhetnek a birtokon, az Előviz-esatorna balparján a tulajdonosnál. A birtok mennyisége 50 kis hold, 1100 □-övelé számitra, vetéssel, gazdasági szerszámmal, rajta levő épületek, u. m. két tanya lak, 6 éves nagy goré, 3 éves hombr, több melléképület és más egyéb tárgy. Feltegg, járgány, szecskavágó, eke, borona és egy kocsi.

Kelt Gyulán, 1898. márczius hó 5-én.

67 1-1

K. Szabó István.

2507—1898. sz.

Hirdetmény.

Ő császári és apostoli királyi felségo 50 éves uralkodásának

legmagasabb emlékünepe alkalmazból egy emlékermet szándékozik alapítani.

Ezen emlékermet megkapják mindazok akik 1848 deczembertől 1898 deczember 2-ig terjedő időben a hadseregnél vagy honvédségnél szolgáltak, és pedig:

1. Akik a régebbi védtörvény utasítás szerint tehát az 1868-ik év előtt teljes 7 évet vagy többet ténylegesen szolgáltak.
2. Akik az 1868-ik évben alkotott védtörvény értelmében soroztattak be s legalább 3 évig ténylegesen szolgáltak, valamint azok is, kik közvetlenül a honvédséghez soroztatván be, egyulzamban egyévnél hosszabb ideig ténylegesen szolgáltak.

3. Kik mint egyéves önkéntesek egy vagy két évig ténylegesen szolgáltak (akár a hadseregnél, akár a honvédségnél).

4. Oly póttartalékosok akik két évi tényleges szolgálati idejük eltöltése után helyeztettek a póttartalékba.

5. Feltétlenül mindazok kik a hadi érem viselésére jogosultak.

Mindazok tehát akik a fentiek szerint maguk az emlékerem elnyerésére jogosultaknak tartják s jelenleg sen a hadsereg, sen a honvédség kötelekebe már nem tartoznak. felhivatnak, hogy ebbeli igényüket folyó évi márczius hó 25-ig — a hivatalos órák alatt — a városi kiadónál jelentésk be.

Kelt Gyulán, 1898. márczius hó 2-án.

50 1-1

Dutkay Béla,
polgármester.